

4. ЕКОНОМІКА, ПЛАНУВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ В ГАЛУЗЯХ

УДК 339.13

Доц. П.Г. Ільчук, канд. екон. наук;
магістрант І.І. Савечко – НУ "Львівська політехніка"

ДИВЕРСИФІКАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК НАПРЯМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ЗБЕРЕЖЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖ- НОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Розглянуто перспективні напрями забезпечення і збереження конкурентоспроможності вітчизняних підприємств, особливості їх реалізації та проаналізовано переваги внаслідок їх реалізації.

Ключові слова: конкурентоспроможність, диверсифікація, трудові ресурси.

Постановка проблеми. В економічній науці проблема конкурентоспроможності [1], як сукупності притаманних економіці певної країни факторів, здатних забезпечувати пропозицію товарів і послуг виготовлених за найкращих умов є однією із найважливіших, оскільки саме в її межах вирішується чимало важливих проблем соціального та економічного розвитку країни.

На сьогодні забезпечення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках набуває особливої актуальності, що пов'язано, по-перше, із відкритістю національної економіки, а по-друге, із посиленням міжнародної конкуренції та участі України у Світовій організації торгівлі.

Сприятливий вихід українських підприємств на світові ринки та досягнення рівня конкурентоспроможності підприємств високорозвинених країн може бути лише у тому випадку, якщо їх продукція відповідатиме світовим стандартам якості та конкурентоспроможності.

Таким чином, розроблення дієвих заходів із підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств зумовлює передумови для створення, виробництва, та реалізації товарів і послуг, цінові й не цінові якості яких привабливіші, ніж аналогічна продукція конкурентів.

Аналізування останніх досліджень і публікацій. Вивченню питань пов'язаних із конкурентоспроможністю підприємств в економічно розвинених країнах, а останнім часом і в Україні, присвячено чимало наукових праць та досліджень. Значний внесок у дослідження проблем забезпечення конкурентоспроможності підприємств зробили такі зарубіжні вчені-економісти, як Р. Кантер, М. Портер, Ф. Тейлор, М. Трейсі, Р. Солоу, Р. Нельсон, Дж. Сакс, Дж. Вейлінгтон, Р. Фатхутдінов тощо.

Серед вітчизняних учених, які розглядали питання пріоритетних напрямів розвитку конкурентоспроможності українських товаровиробників, можна виділити таких, як: Н. Куденко, О. Кузьмін, В. Галушко, В. Савчук, Г. Килимко, В. Ковальчук, М. Жуковський, А. Жамойда, Ю. Гарачук, Й. Завадський та багато інших.

Незважаючи на значну кількість праць присвячених вирішенню розглянутої проблеми, основним недоліком більшості з них є те, що вчені переважно зосереджували увагу на проблемах забезпечення конкурентоспроможності, а не на способах підвищення її рівня. Відповідно, досліджувана проблема залишається недостатньо опрацьованою.

Мета дослідження. Визначення напрямів забезпечення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств та оцінювання наслідків від їх можливого впровадження.

Виклад основного матеріалу. У сучасних умовах, коли кількість підприємств, що пропонують свої товари і послуги, постійно зростає, забезпечення і збереження належного рівня конкурентоспроможності є основною турботою кожного вітчизняного підприємства, котре прагне зміцнити свої позиції як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках.

Основною характеристикою конкуренції є високий рівень суперництва. Це означає, що чим менше залишається конкурентів на ринку, тим більшу частку ринку може захопити підприємство.

У сучасній економічній літературі під конкурентоспроможністю підприємства розуміють динамічну характеристику спроможності товаровиробника адаптуватися до змін зовнішнього середовища і забезпечувати при цьому певний рівень конкурентних переваг [2].

Як комплексне поняття конкурентоспроможність підприємства охоплює такі аспекти [3]: вміння розробляти стратегію, яка забезпечуватиме підприємству належний рівень конкурентоспроможності; спроможність виробляти конкурентоспроможну продукцію; орієнтація діяльності на ринок та систематична співпраця зі споживачами продукції; високий професійний рівень підготовки кадрів; високий рівень адаптації до змін у внутрішньому та зовнішньому середовищах функціонування; наявність добре організованого управлінського механізму, який здатний виконати поставлені завдання тощо.

Сьогодні більшість вітчизняних товаровиробників, які функціонують на ринку, не потребують особливих змін своєї діяльності. Адже вже сам факт існування на ринку є підтвердженням належного рівня їх конкурентоспроможності. Проте робота на ринку дещо відрізняється від успішного розвитку та процвітання. Нарощення потенціалу, покращання результатів діяльності, збільшення прибутку і зменшення ризику можливе лише у разі наявності переваг над основними конкурентами [4].

На нашу думку, одним із способів забезпечення і збереження підприємствами конкурентних переваг є диверсифікація його діяльності. Під диверсифікацією потрібно розуміти розширення напрямів діяльності підприємства з метою покращання його фінансових результатів та зменшення ризиків від основної діяльності.

Однією з переваг диверсифікованої діяльності є те, що вона дає змогу підприємству поєднувати безпосередній тиск зовнішнього середовища і гнучкість у конкурентній боротьбі, а також створює перешкоди для появи нових економічно сильніших конкурентів.

Отже, диверсифікація полягає в розвитку багатьох видів виробництва, у значному розширенні асортименту виробів, що їх виготовляє підприємство.

Диверсифікацію можна вважати своєрідним видом стратегії маркетингу, спрямованої на розширення сфер діяльності на ринку нових продуктів, виготовлення яких не пов'язано з основним виробництвом. Саме така стратегія забезпечує прибуток, стабільність і стійкість фірми у майбутньому. Іншою, не менш важливою, особливістю диверсифікованих підприємств є можливість переливання капіталу в найбільш розвинені види економічної діяльності [5].

Проте для отримання найкращого результату від диверсифікації діяльності, підприємству передусім необхідно здійснити детальне аналізування як внутрішнього, так і зовнішнього середовищ. Такий спосіб дасть змогу, по-перше, оцінити власні конкурентні переваги та порівняти їх з перевагами конкурентів; по-друге, виділити сильні та слабкі сторони підприємства, що необхідні для вибору найбільш перспективних напрямів діяльності; по-третє, визначити чинники, що надалі забезпечуватимуть успішну діяльність підприємства на ринку. Перелік можливих заходів політики диверсифікації, а також очікуваних наслідків від їх впровадження наведено на рисунку.

Проведення політики диверсифікації, як напряду забезпечення та збереження конкурентних переваг, дасть змогу вітчизняному підприємству значно підвищити ефективність своєї діяльності та, як наслідок, зміцнити позиції на ринку. Іншим напрямом, який, на наш погляд, забезпечить вітчизняному підприємству належний рівень конкурентних переваг, є наявність достатньої кількості якісних трудових ресурсів та ефективне управління ними.

Численні вітчизняні та зарубіжні дослідження показують, що трудові ресурси є не лише основною складовою частиною будь-якого підприємства, а й невичерпним резервом підвищення ефективності діяльності та важливим стратегічним потенціалом [6]. На наш погляд, однією з першочергових умов успішної роботи конкуруючого підприємства є добре організована кадрова політика, яка повинна охоплювати такі заходи: ретельний добір працівників для формування гармонійного колективу; навчання та розташування кадрів; професійна орієнтація та перепідготовка кадрів; підвищення кваліфікаційного та освітнього рівня персоналу тощо.

Однією з найважливіших умов успішного та ефективного функціонування підприємства, що перебуває в умовах жорсткої та некерованої конкурентної боротьби, є систематичне підвищення кваліфікації працівників. Адже чим вищий загальний рівень розвитку економіки, чим складніші завдання йому доводиться виконувати, тим необхіднішою є потреба конкуруючого підприємства у кваліфікованих трудових ресурсах [7].

Серед найбільш поширених та ефективних способів підвищення кваліфікації кадрів доцільно виділити такі [3-5]: заклади вивчення прогресивних методів і прийомів праці; курси освоєння суміжних спеціальностей; виробничо-технічні курси; курси цільових знань (бізнес-курси) та інші.

Реалізація такої кадрової політики повинна базуватися на високому рівні знань, вмілому використанні психологічних чинників, а також на сучасній системі менеджменту, що дасть змогу не лише об'єднати та заохотити людей до праці, а й організувати реалізацію цілеспрямованої діяльності, яка у наш час є основою забезпечення і збереження конкурентних переваг.

Рис. Заходи та наслідки політики диверсифікації
(розробив автор на основі аналізування джерел [2-7])

Висновки. Запропоновано заходи досягнення та збереження конкурентних переваг вітчизняних підприємств та очікувані наслідки від їх впровадження.

Одним із перспективних напрямів забезпечення конкурентоспроможності українських підприємств є диверсифікація діяльності, успішна реалізація якої дасть змогу випереджувати основних конкурентів та зміцнювати свої позиції на ринку.

Не менш перспективним напрямом збереження конкурентних переваг є забезпечення високого рівня трудового потенціалу на підприємстві та ефективне управління ним. Зокрема, належним чином організована кадрова політика та високий рівень продуктивності праці персоналу створить умови, за

яких підприємство зможе вести успішну діяльність на ринку та мати належний рівень конкурентних переваг.

Література

1. Должанський І.З. Конкурентоспроможність підприємства : навч. посібн. / І.З. Должанський, Т.О. Загорна. – К. : Центр навч. літ-ри, 2006. – 384 с.
2. Жамойда А. Концепція конкурентоспособности предприятия / А. Жамойда // Економіка промисловості. – 2008. – № 1. – С. 59-66.
3. Економіка підприємства : підручник / за заг. ред. Й.М. Петровича. – Львів : Вид-во "Магнолія плюс", видавець В.М. Піча. – 2004. – 680 с.
4. Вейлінгтон Дж. Конкурентоспроможність транснаціональних корпорацій : монографія / Дж. Вейлінгтон. – К. : Вид-во "Бліц-Інформ", 2004. – 238 с.
5. Цогла О. Формування конкурентних переваг підприємства шляхом диверсифікації діяльності // Актуальні проблеми економіки. – 2006. – № 4. – С. 104-109.
6. Жуковський М. Трудові ресурси як складова конкурентоспроможності підприємства / М. Жуковський // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 2. – С. 54-59.
7. Гарачук Ю. Підвищення ефективності діяльності підприємства за рахунок управління конкурентоспроможністю / Ю. Гарачук // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 2. – С. 60-65.

Ильчук П.Г., Савечко И.И. Диверсификация деятельности как направление обеспечения и сохранения конкурентоспособности отечественных предприятий

Рассмотрены перспективные направления обеспечения и сохранения конкурентоспособности отечественных предприятий, особенности их реализации и проанализированы преимущества, получаемые вследствие их реализации.

Ichuk P.G., Savechko I.I. Diversification of activity as providing direction and continued competitiveness of domestic enterprises

In the article perspective directions of providing and maintainance of competitiveness of domestic commodity producers, their feature and consequences are considered from possible introduction.

УДК 336.71:330.131.7 Доц. І.В. Єлейко¹, канд. екон. наук; аспір. О.В. Сідак²

ОСОБЛИВОСТІ МІНІМІЗАЦІЇ КРЕДИТНОГО РИЗИКУ БАНКІВСЬКОЇ УСТАНОВИ

Розглянуто сутність, види та форми кредитних ризиків, методи управління ними. Особливу увагу приділено системі мінімізації кредитних ризиків у загальній системі банківських ризиків.

Ключові слова: банківська установа, кредитний ризик, управління кредитним ризиком, мінімізація кредитного ризику.

Вступ. Формування і розвиток ринкових відносин у національній економіці не можливий без забезпечення сталого розвитку її фінансового сектору, в якому основну роль відіграє банківська система. Така ситуація зумовлена тим, що банківські установи виступають фінансовими посередниками в системі управління грошовими потоками, шляхом виконання важливої функції мобілізації тимчасово вільних грошових коштів населення і підприємств

¹ Львівський НУ ім. Івана Франка;

² Університет банківської справи Національного банку України, м. Київ